

Dönem : 1
Toplantı : 3

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 422

**Talât Aydemir, Osman Deniz ve Fethi Gürcan'ın Ölüm cezalarının yerine getirilmesine ve Erol Dinçer hakkındaki ölüm cezasının yerine getirilmemesine dair kanun tasarısının M. Meclisince kabul olunan metni ve Talât Aydemir ve Fethi Gürcan haklarındaki ölüm cezalarının yerine getirilmesine ve Osman Deniz ile Erol Dinçer haklarındaki ölüm cezalarının yerine getirilmemesine dair C. Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu
(M. M. 3/740 C. S. 1/382)**

(Not : M. Meclisi S. Sayısı : 560)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 7351-1/336*

7 . 2 . 1964

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Millet Meclisinin 4 . 2 . 1964 tarihli 47 nci Birleşiminde görüşülerek açık oy ile kabul edilen, Talât Aydemir, Osman Deniz ve Fethi Gürcan'ın ölüm cezalarının yerine getirilmesine ve Erol Dinçer hakkındaki ölüm cezasının yerine getirilmemesine dair kanun tasarısı, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

Fuad Sürmen
Millet Meclisi Başkanı

*Not : Bu tasarı 13 . 11 . 1963 tarihinde Başkanlıkça komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 28 . 1 . 1964 ve 1 . 2 . 1964 tarihli 42 ve 47 nci birleşimlerinde görüşülerek kabul edilmiştir.
(Millet Meclisi S. Sayısı : 560)*

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

*Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No: 1/382
Karar No: 86*

4 . 3 . 1964

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisi Genel Kurulunun 4 Şubat 1964 tarihli 47 nci Birleşiminde görüşülerek açık oy ile kabul edilen, Talât Aydemir, Osman Deniz ve Fethi Gürcan'ın ölüm cezalarının yerine getirilmesine ve Erol Dinçer hakkındaki ölüm cezasının yerine getirilmemesine dair kanun tasarısı, Millet Meclisi

Başkanlığının 7 Şubat 1964 tarihli ve 7351 - 41336 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına tevdi olunmakla, Komisyonumuzun 4 Mart 1964 tarihli Birleşiminde Hükümet adına Adalet Bakanlığı temsilcisi hazır bulunduğu halde tetkik ve müzakere olundu :

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Karargâhı 1 numaralı Askerî Mahkemesi tarafından her 4 sanığın ölüm cezasına mahkûm edildiği, işbu kararın Askerî Yargıtay Birinci Dairesi tarafından tetkiki sonunda sanık Talât Aydemir ile Fethi Gürean haklarındaki ölüm cezasını ittifakla, Erol Dinger hakkındaki kararı, Başkanın, Osman Deniz hakkındaki kararı da, Başkan ile bir üyenin muhalefeti ile ekseriyetle tasdik eylediği görüldüğünden, sanıkların harekâtından evvelki ve harekât günündeki durumları da nazara alınarak, mahkûmiyet kararları ittifakla tasdik olunan Talât Aydemir ve Fethi Gürean haklarındaki ölüm cezasının yerine getirilmesine Yüksek Hâkimler tarafından suçluluk dereceleri bakımından haklarında şüphe izhar edilen Osman Deniz ile Erol Dinger haklarında şahsi durumları, cezanın mahiyeti ve ileride telâfisinin imkânsız oluşu nazara alınarak ölüm cezasının yerine getirilmesine, Anayasanın 64 nci maddesi gereğince ekseriyetle karar verilmiş, Millet Meclisinden gelen metnin başlığı ve birinci maddesi buna göre değiştirilmiştir.

Genel Kurulun tasvibine arz edilme üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan Aydın	Sözcü Tokat	Bu Kanunda Sözcü Kâtip
Talât Aydemir hakkındaki kararda çekinirim. Fethi Gürean hakkındaki kararda çekinirim <i>O. Saim Sarıgöllü</i>	Osman Deniz hakkındaki karara muhalifim. Erol Dinger hakkındaki karara muhalifim <i>Z. Betül</i>	Kastamonu <i>A. N. Tuna</i>
Tabii Üye Talât Aydemir hakkındaki karara muhalifim. Fethi Gürean hakkındaki karara muhalifim. Söz hakkım saklıdır <i>K. Kaplan</i>	Tabii Üye Talât Aydemir hakkındaki hakkındaki karara muhalifim. Fethi Gürean hakkındaki karara muhalifim. Söz hakkım saklıdır <i>M. Ataklı</i>	Cumhurbaşkanınca S. Ü. Osman Deniz ve Erol Dinger haklarındaki cezanın da yerine getirilmesi oyundayım <i>Â. Artus</i>
Aydın <i>F. Turhangil</i>	Erzurum Osman Deniz hakkındaki karara muhalifim. Erol Dinger hakkındaki karara muhalifim <i>N. Pasinli</i>	Konya Talât Aydemir hakkındaki karara muhalifim. Fethi Gürean hakkındaki karara muhalifim <i>M. Obuz</i>
Sivas Talât Aydemir hakkındaki karara muhalifim. Fethi Gürean hakkındaki karara muhalifim <i>R. Öçten</i>	Tekirdağ Fethi Gürean hakkındaki kararda çekinirim <i>S. Üren</i>	Uşak Osman Deniz hakkındaki kararda çekinirim. Erol Dinger hakkındaki karara muhalifim. Söz hakkım saklıdır <i>K. Coşkunoğlu</i>

Muhalefet şerhi

İyi veya kötü hâdiselere insanları yaşadıkları muhitler sevk eder. 22 Şubat bu sebebe istinadettir. 20/21 Mayıs ihtilâl teşebbüsünün de dayandığı sebep budur. İhtilâl ortamını yalnız Talât Aydemir ve arkadaşları değil, memleketimizin idaresinde direkt ve endirekt rol sahibi bulunanlar, başta politikacılar olmak üzere, müştereken yaratmış bulunuyoruz. Yurdumuzun menfaatleri

ile bağdaşmayan ve asla tasvibetmediğimiz bir olay cereyan etmiştir. Yalnız bu müessif olayın yaratılmasında sadece silâha sarılanları sorumlu tutmak âdilâne bir hüküm olamaz. Bu müessif olayda kademeli bir sorumluluğun mevcudiyetini kabul etmemiz gerekir. Biz bunu kabul etmek de, tarih kabul edecektir.

İdam cezaları şahıslar için, müebbet ağır hapisten daha az ıstırap vericidir. Buna mukabil o şahsın yakınları ve ona bağlı olanlar kin ve intikam hisleri ile cemiyet içerisinde zararlı faaliyetleri idame veya bu faaliyetlere alet olmakta kendilerini kurtaramıyacaklardır.

Ayrıca, cezanın infazı ile bir ibreti müessire sağlanmasını düşünmek de kanaatimizce mümkün değildir. Çünkü idealistler için hiçbir ceza ibreti müessire olamaz.

Kısaca arz ettiğim bu sebeplerden dolayı Talât Aydemir, Fethi Gürean, Osman Deniz ve Erol Dincer haklarındaki idam cezalarının infazının memleketimiz ve milletimiz için sosyal ve politik bakımdan bir fayda sağlamıyacağına, bilâkis zararları olacağına inanıyorum.

Bu inancuma Senatonun mümtaz üyelerinin de iştirak edeceğini ümit ve idam hükümlerini kaldıracağımı temenni ediyorum.

Mucip Ataklı
Tabii Üye

Muhalefet Şerhi

Yaşama hürriyeti gibi hürriyetlerin en kutsal ve en dokunulmazı hakkında karar verme anındayız. Şüphesiz ki, bu karar üzerine tesir edecek düşünceleri; bu olayın sebepleri ve tekevvün tarzı ile cezanın infazı veya infaz edilmemesi halinde muhtemel sonuçları değerlendirerek tesbit etmek mümkündür. Bu fikrin ışığında vardığımız sonuçlar şöyledir :

1. Cezaların infazının bir ibreti müessire teşkil edeceğini iddia ve ispat etmek pek güçtür. Tarih ve yaşadığımız devir, aksine delillerle dolu canlı şahittir. Sosyal ahlâk yönünde müessir olan bu müessesenin, siyaset yönünde işlemediği bir gerçektir. Açık rejim ve topyekûn kalkınma yolunu benimsediğimize göre, bunun bütün icaplarıyla uygulanması, ancak zararlı düşünce ve faaliyetleri önliyecektir. İbreti müessire fikri hakkında bu kanaate sahib olduğumdan,

2. 21 Mayıs öncesi siyasi ve idari faaliyet ve davranışların bu olayı önliyecek nitelikte olmadığına inandığımdan,

3. Toplumun gelişmesi yönündeki basiretli ve azimli tutumla, bu zararlı fikir ve davranışların kendiliğinden sökülüp atılmakta olduğuna inandığımdan,

4. İnfazların, uyuyan ve kendiliğinden yok olacak zararlı fikirleri yeniden uyandıracağını düşündüğümden,

5. En kötümser insanlarda bile, iyi tutumla rejim kaderinin iyi yola yöneltildiği hakkında bir değer hükmü teşekkül etmiştir. Sıkıntılı intikal devresi için bir kazanç olan bu değer hükümlerinin muhafaza edilmesinin gerektiğine inandığımdan,

6. Cezalar infaz edilmezse, aynı fikirde olanların bu kimseler şahsında, istikbale ait bir ümit taşıyacakları iddia edilmektedir. Kanaatimizce, olay sebebi ile şahıslar ve millî menfaatler hesabına vâkı olan ölçsüz zarar zihinlerden silinmiyecektir. Bu sebeple de böyle bir iddiayı vârit görmediğimden,

7. Ordu disiplininin kaderini, bu infazlara bağlamaktaki düşüncenin «bu alandaki bilgi ve tecrübelerime dayanarak» isabetine inanmadığımdan,

8. Ölümün bile, yeterli bir ders veremediği bâzı siyasi inanç ve düşüncelere; bütün icapları ile tatbik edilecek açık ve dinamik rejimin kendi bünyesindeki tedbirlerle, bizzat çare bulacağına inandığımdan,

9. Olay sırasında, sanıkların bir öldürme kasdı taşıdıklarına dair inandırıcı bir bilgiye sahib olmadığımdan,

10. Devlet kuvvetlerinin, ihtimal derecesi pek az olan, gelecekteki zararlı fikir ve hareketleri önleyecek kudrete sahibolduğuna inandığından,

Bu hareketin mümessilleri olan ve suçları mahkeme kararınca sabit olan sanıklar hakkında bir âtifette bulunarak hayatlarının bağışlanmasını sosyal ve siyasi yarar bakımından uygun görmekteyim. Bu sebeple, Osman Deniz ve Erol Dincer haklarındaki karara, infaz edilmeme yolunda müspet olarak iştirak ediyorum. Talât Aydemir ve Fethi Gürcan haklarındaki infaz edilmeme yönündeki kararlara iştirak etmiyerek yukarıda izah ettiğim sebeplerle muhalif kaldım.

Bu kanaatimde ve kararımda, adalet hissi bakımından bir sakınca görmemekteyim. Her 4 sanığın da hayatlarının bağışlanması Yüksek Heyetin âtifet duygularının bir neticesi ve yukarıda işaret ettiğim gibi siyasi ve içtimai bünyenin yararına olacaktır.

Kadri Kaplan
Tabii Üye

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

Talât Aydemir, Osman Deniz ve Fethi Gürcan'ın ölüm cezalarının yerine getirilmesine ve Erol Dincer hakkındaki ölüm cezasının yerine getirilmemesine dair kanun

MADDE 1. — Askeri Yargıtay 1 nci Dairesinin Esas No: 963/2171, Karar No: 963/998 sayılı ve 31 . 10 . 1963 tarihli ilâmiyle kesinleşen, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı karar-gâhı 1 numaralı Askeri Mahkemesi tarafından Esas No: 963/1 Karar No: 963/1 sayılı ve 5 Eylül 1963 tarihli hükmü ile Türk Ceza Kanununun 146/1 maddesi hükmünce ölüm cezasına mahkûm edilmiş bulunan;

a) Nüfus ve ilâm kaydına göre Necip Oğlu, 1333 yılında Söğüt'de, Gülizar'dan doğma, İstanbul - Kadıköy Hasanpaşa Fıstıkcı sokağı Hane No: 31, Cilt 10, Sayfa No: 138 de kayıtlı, evli, 2 çocuklu, Ankara Namık Kemal Mahallesi Sümer Sokak No: 42/1 de mukim Talât Aydemir, (Emekli Kurmay Albay)

b) Nüfus ve ilâm kaydına göre Hasanoğlu, 1338 yılında Halime'den doğma Gebze - Darıca - Dağlarbaşı (Bağlarbaşı) nahiyesi nüfusunda, Hane No: 24, Cilt No: 16, Sayfa No: 11 de kayıtlı, evli, üç çocuklu, İstanbul - Yıldız Posta Caddesi No: 38 de oturur Osman Deniz, (Emekli Kurmay Yarbay)

c) Nüfus ve ilâm kaydına göre Mehmetoğlu, 1332 yılında Konya Ereğlisi'nde Halime'den doğma, Kütahya Simav kazası Cuma Mahallesi Hane No: 225, Cilt No: 191 de kayıtlı, evli, dört çocuklu Ankara Emekli Subay

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Talât Aydemir ve Fethi Gürcan haklarındaki ölüm cezalarının yerine getirilmesine ve Osman Deniz ile Erol Dincer haklarındaki ölüm cezasının yerine getirilmemesine dair kanun

MADDE 1. — Askeri Yargıtay 1 nci Dairesinin Esas No : 963/2171, Karar No : 963/998 sayılı ve 31 . 10 . 1963 tarihli ilâmiyle kesinleşen Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Karargâhı 1 numaralı Askeri Mahkemesi tarafından Esas No : 963/1, Karar No : 963/1 sayılı ve 5 Eylül 1963 tarihli hükmü ile Türk Ceza Kanununun 146/1 maddesi hükmünce ölüm cezasına mahkûm edilmiş bulunan;

a) Nüfus ve ilâm kaydına göre Necip Oğlu, 1333 yılında Söğüt'de, Gülizar'dan doğma, İstanbul - Kadıköy Hasanpaşa Fıstıkcı sokağı Hane No. 31, Cilt No. 10, Sayfa No. 138 de kayıtlı evli, 2 çocuklu, Ankara Namık Kemal mahallesi Sümer sokak No. 42/1 de Talât Aydemir, (Emekli Kurmay Albay)

b) Nüfus ve ilâm kaydına göre Hasanoğlu, 1338 yılında Halime'den doğma Gebze - Darıca - Dağlarbaşı (Bağlarbaşı) nahiyesi nüfusunda, Hane No. 24, Cilt No. 16, Sayfa No. 11 de kayıtlı, evli, üç çocuklu, İstanbul - Yıldız Posta Caddesi No. 38 de oturur Osman Deniz, (Emekli Kurmay Yarbay)

c) Nüfus ve ilâm kaydına göre Mehmetoğlu, 1332 yılında, Konya Ereğlisi'nde Halime'den doğma, Kütahya Simav kazası Cuma Mahallesi Hane No. 225, Cilt No. 191 de kayıtlı, evli, dört çocuklu Ankara Emekli Subay Evleri

M. Meclisinin Kabul ettiği metin

Evleri 2 nci Cadde No: 23/2 de oturur Fethi Gürcan, (Emekli Suvari Binbaşı)

d) Nüfus ve ilâm kaydına göre İhsanoğlu, 1932 yılında, (Hüvile) Üvile'den doğma, İstanbul - Şişli Feriköy mahallesi Parkhane Caddesi, Hane No: 8, Cilt No: 10, Sayfa No: 77 de kayıtlı Ankara - Kurtuluş Cevher Sokak No: 20/12 de mukim Erol Dinçer (Emekli Üsteğmen)

Talât Aydemir, Osman Deniz ve Fethi Gürcan haklarındaki işbu ölüm cezalarının yerine getirilmesine ve Erol Dinçer hakkındaki ölüm cezasının yerine getirilmemesine karar verilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Adalet Bakanı yürütür.

Anayasa ve Ad. Ko. Kabul ettiği metin

2 nci Cadde No. 23/2 de oturur Fethi Gürcan, (Emekli Suvari Binbaşı)

d) Nüfus ve ilâm kaydına göre İhsanoğlu 1932 yılında (Hüvile) Üvile'den doğma, İstanbul - Şişli Feriköy mahallesi Parkhane Caddesi, Hane No. 8, Cilt No. 10, Sayfa No. 77 de kayıtlı Ankara - Kurtuluş Cevher Sokak No. 20/12 de mukim Erol Dinçer (Emekli Üsteğmen)

Talât Aydemir ve Fethi Gürcan haklarındaki işbu ölüm cezalarının yerine getirilmesine ve Osman Deniz ile Erol Dinçer haklarındaki ölüm cezalarının yerine getirilmemesine karar verilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

